

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

228. An copula sodomitica imperfecta, quia semen non fuit emissum,
pariat iustam causam diuortij? Et quid est disendum de actu bestialitatis,
& brutalitatis? Et asseritur dari veram diuortij causam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

gio in professum, vel Ecclesia in sacris initiatum. Idem est, si tantum impediatur voto simpli, extra Religionem tamen, potest quidem redire ad suam coniugem nocentem, licet peccet, cum se exponat periculo violandi, tenebiturque redire, sed non exigere. Ita Perez *sect. 6. n. 3.* & alij. Quod tamen, & rectè limitat Palau *num. 13.* si factos Ordines, vel Religionem suscepisset, antequam sententia transferret in rem iudicatam; quia eo casu illegitimè Ordo, & Religio suscipitur, ideoque coniugi non planè dimisso præiudicare nequit.

4. Notandum est etiam hic obiter, difficultatem adesse inter Doctores, an quando uterque coniux est adulter, & vnus ex eis vità emendauit, alter verò minimè, liceatne coniugi emendato petere diuortium? In qua difficultate affirmat Sanchez *lib. 10. de matr. disp. 7. n. 4.* coniugem emendatum rectè, & iuste posse ab adultero in fornicatione sua perseverante recedere, atque cum illo diuortium celebrare, etiam si nulla inter eos præcesserit reconciliatio, dummodo eò iux perseverans in sua fornicatione, per coniugem emendatum fuerit admonitus. Sed Texeda *vbi supra n. 65.* contrarium docet: censet enim admonitum ex sola admonitione sibi facta, & reconciliatione oblata, sed non acceptata, nõ cessisse iuri diuertendi, quod ex alterius adulterio acquisiuerat; quia esto æquè nocens sit, ac petens reconciliationem, id solum probat non posse alteri accusare de delicto sibi non remisso, non tamen probat cessisse iuri diuertendi. His tamen non obstantibus sententiam Sanchez, pro sitis probabilem, quam etiam sequitur Laym. *lib. 5. tr. 10. p. 3. cap. 7. n. 14* & Coninch *disp. 35. dub. 2. n. 17.* licet cum Texeda sentiat Pontius *de matr. lib. 10. c. 17. in fin.* & Hurtadus *disp. 11. diffic. 3. n. 10.*

RESOL. CCXXVIII.

An copula sodomitica imperfecta, quia semen non fuit emissum, pariat instam causam diuortij?

Et quid est dicendum de acta bestialitatis, & brutalitatis? Et asseritur dari veram diuortij causam marito, cum cuius vxore alius pollutionem habuit inter crura, ipsa volente & consentiente.

Et an oscula, amplexus, & tactus habita ab vxore cum viro alieno sint causa diuortij? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 37.

§. 1. PRO negatiua sententia Texada *in Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tr. 1. contr. 13. n. 14.* adducit Sanchez, Layman, & Filluciù, contra quos tamen acriter inuehitur opinioni affirmatiuæ adherendo; quia per illum concubitus, si sit habitus ex parte femine cum alieno viro, nimis malè tractatur matrimoniu, fidesque in illo promissa frangitur, maritus etiã manet maximè dedecoratus, & per hoc ignominia affectus; ergo ex eo quod per illam adulterianam copulam sodomiticã, siue non naturalem non decidatur vas intra semen, coniux innocens non amittit ius petendi diuortium ob maximum dedecus, & iniuriam ex ea copula illi illatam. Secundò, quia vbi reperitur verum adulterium, reperitur vera causa diuortij; sed tunc per illam copulam omittitur verum adulterium, cum thalamus sit violatus, & viro innocenti iniuria data: ergo est vera causa diuortij. Probat maior, quia verum adulterium ex quo matrimoniu efficitur iniuriatum, reperitur in accessu carnali vnus coniugis cum alieno; sed ibi reperitur accessus carnalis vnus coniugis cum alieno; ergo, &c. Confirmatur, quia ibi reperitur violatio alieni thori, quæ tribuit causam adulterij. Tertio, quia teste Sanchez *tom. 3. de matr. lib. 10. disp. 4. n. 13.* oscula, amplexus, & tactus habita ab vxore cum alieno viro sunt causa diuortij, si ea contingant cum talibus cit-

cumstantis loci, & tēporis, ex quibus probetur adulterium; sed adulterius congressus, siue sodomiticus, siue naturalis habitus à femina coniugata cum alieno viro cum vasis penetratione, siue naturalis, siue innaturalis, etiam si fiat sine seminis effusione, infert maiorē iniuriã marito, quàm oscula, amplexus, & tactus habita cū vxore; ergo si per oscula, amplexus, & tactus datur causã diuortij, potiori iure debet dari per copulam sodomiticã. Explicatur hoc; magis læditur matrimonium, & maior infamia afficitur maritus ex eo quod vxor eius habeat accessum sodomiticum cū alio viro, quàm quod osculetur ab illo, & amplectatur; sed oscula habita ab vxore cum alio viro inferunt veram diuortij causam, vt fatetur Sanchez: ergo, &c. Adde quod per quid magis denegari mariti fama potest, & honor eius vilipendi, quam quod vxor eius cum alio habeat copulam sodomiticam, etiam non consummatam, si fiat cum vasis penetratione?

2. His tamen non obstantibus, sententiam Sanchez, & aliorum tenet nouissimè Castrus Pal. *tom. 5. disp. 3. punct. 6. §. 1. n. 2.* vbi sic ait: nomine adulterij, ratione cuius diuortium celebrari ab innocente possit, etsi aliqui censuerint solam copulam naturalem cum alieno viro, vel femina esse intelligendam, cõmunis sententia defendit sodomiciã, & bestialitatem intelligi; quia his criminibus caro coniugis in alienam diuiditur, contra matrimonij fidem. Debet autè sodomia, & bestialitas completa esse, id est cum seminis effusione, aliàs non perficte in alienam carnem esset diuisio, neque consummata iniuria, neque sufficiens diuertendi causa. Quod à fortiori procedit in tactibus turpibus, pollutione, siue secum tantum, siue cum alio, vt aduertunt omnes Doctores. Ita ille, cui etiã adde Martinum Perez *de matr. disp. 6. cõl. 2. n. 8.* Præposit. *in 3. p. 9. 5. de insol. matr. dub. 12. n. 94.* Hurtadum *disp. 11. diffic. 2. n. 8.* Quod confirmatur ex communi sententia omnium Doctorum dicentium, non esse bigamum, vel irregularem, si prior vxor, aut femina quam ducit, sit cognita sola copula extra vas, aut sodomiticè. Quia tunc non est diuisio carnis suæ in plures intra naturale vas aptum ad generationem; ergo idem dicendum est respectu diuortij, tamen si sodomia, & brutalitas sint horrenda crimina; ided non dare causam perpetui diuortij, quia verè per illa non diuiditur caro iuxta naturalem vsum aptum, & idoneum generationi.

3. Non est igitur recedendum à sententia negatiua, quidquid asserat Texeda, qui etiam animaduertere debebat opinionem Basilij Pontij *de matr. lib. 9. cap. 16. n. 5.* qui iudicat sibi verius, nec peccatum nefandum, nec brutalitatem esse causam perpetui diuortij. Probat, quia cum diuisio carnis in plures dicitur in iure esse causa diuortij, de ea intelligendum est, quæ iuxta vsum naturalem est. Idque probat, quia ea diuisione inducitur in iure Bigamia, & irregularitas. At nulla turpis coniunctio extra naturale vas bigamiam, & irregularitatem inducit ex bigamia ortam, vel vera, vel similitudinaria, vt manifestum est. Igitur tantum diuisio carnis, quæ iuxta naturalem vsum est, adulterij nomine intelligenda est. Et Molina *de Inst. tom. 4. tr. 3. disp. 95. n. 8.* asserit copulam sodomiticam habitam cum quodam tertio, etiam si consummata sit, non carere probabilitate maxima, non inducere causam diuortij, maximè si vxor passiuè se habeat in illo actu cum alio à marito suo. Sed sententia Sanchez est tenenda.

4. Hinc ex dictis colligitur non esse audiendum Texedam *loco cit. n. 19.* asserentem dari veram diuortij causam marito, cum cuius vxore alius pollutionem habuit inter crura, ipsa volente & consentiente; & ided si maritus probet factum, potest iure optimo intentare diuortium, & inde illam à se repellere. Ratio

Sup. hoc in Ref. not. præteritæ, §. Quod sit

Sup hoc inf. in Ref. 230.

Tom. 1. I.

Rt 3 tio

rio ipfius est, quia per illam pollutionem inter crura cum alio viro ab vxore habitam, frangitur fides promiffa, & maritus illius maximè inhonoratur, & matrimonium ipfum manet læfum. Sed contrarium est, tenendum cum Perez, Palao, & alijs vbi fuprà, quibus adde Villalobos, in Summa tom. 1. 15. difficult. 1. n. 15.

RESOL. CCXXIX.

An fi vir expellat vxorem à domo negans neceffaria alimenta, & ex hoc illa fornicetur, fit viro concedendum diuortium?

Et quid, fi vir ea intentione vxorem repuliffet, alimentisque priuaffet, vt neceffitate compulfa adulterium committeret?

Et an fi vxor metu graui cadenti in virum constantem fornicetur, talis fornicatio fit caufa diuortij, & per illam à marito feeparari debeat? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 38.

§. 1. **N**egatiuam fententiam probat Sanch. lib. 10. diff. 5. n. 6. fed more fuo contrarium infurgit Texeda in Theol. mor. 10. 2. lib. 4. 1. 1. contr. 13. n. 23. & probat fuam fententiam fic afferens. Primò quia maritus iniufte repellens vxorem à domo fua, priuans eam alimentis, & neceffarijs ad vitam tranfigèdam, maiorem caufam confert adulterandi, quam fi folum adulterij confeffus illud non prohiberet: fed quando maritus feit adulterij vxoris, & non prohibet, nõ debet ei petenti diuortium concedi: ergo neque quando ipfa adulterium cõmiffit repulfa iniufte à marito, priuata neceffarijs ad victum, & veftitum. Secundò, quia atenta feminatum fragilitate, & inconfantia, vxor à viro iniufte repulfa, deftitutaque remedio inueniendi victum, & veftitum, eft in euidenti periculo fornicandi, cuius tamen eft caufa maritus; ergo amittit ius petendi diuortium. Tertid, quia maritus expellens vxorem iniufte à domo fua, negans ei neceffaria ad vitam agendam, peccat mortaliter, vt tenentur concedere moderni: ergo non eft innocens, fed nocens, & iniufus. Tunc fic argumentor: fed diuortium nõ conceditur nifi in fauorè innocents, in pœnam tamen nocents: ergo, &c. Accedit etiam, quod maritus efficiens vxorem è domo iniufte, fi ipfa ob id fornicata fuerit, cenfetur fornicationi vxoris confentire, atque ita pœna lenonis debet puniri, & non vxor. Accedit etiam ad confirmandam noftram doctrinam contra præfatos modernos, quod illa habetur expreffa in c. discretionè, de eo qui cogn. confangu. cuius verba funt. Vir prius cogatur redire ad ipfam, & maritali eam affectu tractare, cum adulterium ei non poffit obicere, qui eam adulterandam tradidit, præfertim inuitam. Ex quibus verbis fic potefl argumentum formari contra præfatos moderatos: Maritus iniufte repellens vxorem à domo fua eam adulterandam tradit, cum fic fit remedio deftituta, & alias non fpernenda: ergo fi fuerit cum alio fornicata, talis fornicationis caufa per fe fuit maritus.

2. Verùm ab opinione Sanchez puto non effe recedendum: dicendum eft igitur ex eo, quod maritus caufam remotam vxori dederit adulterium committendi, negando inquam debitum, non fuppeditando alimenta, atque eam è domo, & ex fua cohabitatione expellendo; nõ cenfetur adulterio confentire, neque à diuortio faciendi impeditur, vt colligitur ex c. fignificasti de diuortio. Et ibi Gloff. verbo materiã. Neque enim mulier ad fornicandum vlla ratione adduci debebat: cap. Itane 32. q. 5. Neque ignofcendũ eft (vt inquit Vlpianus leg. palam. n. 34. ff. de ritu nuptiar. Et Gloff. ex litteris, de diuortio) ei, qui obtentu paupertatis turpiffimam vitam agit. Et ita fententiam Sanchez contra Texedam tenet Palao, 1. 5. diff. 3. punct.

6. §. 1. n. 2. Hurtadus de Matr. diff. 21. difficult. 3. n. 11. Gutierrez de Matr. c. 129. n. 8. Coninch de Sacram. diff. 35. dub. 1. in fine, Bañius Poncius de Matr. lib. 9. c. 17. n. 7. & alij. Quod tamen intelligendum putant, nifi vir ea intentione vxorem repuliffet, alimentisque priuaffet, vt neceffitate compulfa adulterium cõmitteret; quia eo cafu adulterium vxoris marito eft voluntarium; perindeque eft, ac fi adulterio conu-

3. Sed fi quætas hic, an fi vxor metu graui cadenti in constantem virum fornicetur, talis fornicatio fit caufa diuortij, & per illam à marito feeparari debeat? Et negatiuè refpondet Abbas conf. 3. n. 3.olum. 1. Rosella verb. adulterium n. 5. Sylueti, lib. 9. fol. Arvilla, num. 5. Tabiena 9. 1. n. 3. Graffis, 2. part. decif. lib. 1. cap. 12. n. 7. 2. cafu 2. & inclinat Gregor. Lopez leg. 7. verb. Por fuerat iij. 9. part. 4. Et probabilè cenfet Sanch. lib. 10. diff. 5. n. 13. quia non ex malitia, & dolo, quod videtur requifitum iuxta l. premitum, ff. ad leg. lul. de adul. commiffum eft: & fauet Auguft. in c. propofito 32. queft. 5. excufans Lucretiam ab adulterij crimine, non quoad culpam, fed quoad pœnam, eo quod metu coacta fit. Sed huic opinioni non affentior. Dico igitur, illam vxoris fornicationem effe fufficientiffimam diuortij caufam, poffeque maritum illam fceminam iure optimo à fe repellere tanquam adulteram, quia metus ille, quantumvis grauis, non excufat fceminam illam à culpa mortali, (cum tentatur potius pati mortem, quam fornicationem libere) ergo nec à penis adulterij debitis. Et ita tenet, Coninch diff. 35. dub. 2. n. 10. Sanch. vbi fuprà, n. 1. & Henriquez lib. 1. 1. cap. 17. n. 3.

RESOL. CCXXX.

An ex parte fcemina tactus impudici, & paluio indicant inftam caufam diuortij?

Et inferetur, an concubitus cum fcemina mortua probeat caufam ad celebrandum diuortium? Ex part. 11. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 46.

§. 1. **A**ffirmatiuam fententiam tenet Dicitillus de Sacram. tom. 3. 1. 10. diff. 10. dub. 2. n. 11. & fic afferens. In primis diftinguendum inter virum, & vxorem fpectata communi hominum affirmatione, quia licet concederemus nõ poffe vxorem feeparari à viro talibus impudicis tactibus indulgente cum alia perfona, non videtur æqua conditio vice verfa, neque enim tam turpe, & indecorum eft vxori, quod vir ipfius talia commiffit cum alia perfona quàm eft turpe marito, & ignominiofum, quod tales tactus impudicos admiferit vxor cum alio viro, nec cenfetur æquiualens compensatio in fola negatione fimilium tactuum, maximè cum vix tales tactus negari poffint, fi negari non potefl folutio debiti, ad quam folutionem ij tactus excufari non poffunt; imò debiti effe poffunt cafu, quo putentur neceffarij ad coniugalem copulam debita. Præterea, quãto coniuges funt altioris, & nobilioris dignitatis, tantò plus crefcit iniuria in fimilibus tactibus admiffis, ex parte vxoris cũ alio: nec tamen in cõmuni exiftimatione tanto plus crefcit ex parte viri, cum videamus Principes non Illuftriffimos tantum, & Excellentiiffimos, fed Sereniffimos viros indulgere eiuſmodi leuitatibus, & impudicis iocis, & tactibus. Imò aliquando id ipfum audere fpectante vxore, nec cenfetur tunc nimis ignominiofũ vxori hoc videnti, & parenti: cum tamen è contra fi faceret id vxor, iniuria eſſet grauiſſima comparatione viri, idque adhuc amplius creſceret, fi cum viri aliquo famulo, aut mancipio. Quis ergo dicat maritum in eo cafu tantum poffe in dolore, & iniuriæ compensatione fimiles aliquos tactus vxori